

วังสู่ฟ้า! สานฝัน สู่ “ประชาคมอาเซียน”

อีกเพียงสามปีนับจากนี้ ประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกัน ภายใต้ชื่อว่า “ประชาคมอาเซียน” ทำนองเดียวกับ “สหภาพยุโรป” แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนต่างต้องปรับตัวอย่างขนานใหญ่เพื่อก้าวเดินไปบนทิศทางเดียวกัน นั่นคือ สิบชาติหนึ่งอาเซียน ภายใต้คำขวัญ ‘วิสัยทัศน์เดียว อัตลักษณ์เดียว ประชาคมเดียว’ (One Vision, One Identity, One Community) องค์กรฯ ทุกส่วนของไทยกำลังขยับตามกระแสอย่างขนานใหญ่ ให้สมกับที่เป็นพี่ใหญ่ไทยแลนด์

ทำไมอาเซียนต้องเป็นประชาคมเดียว

อาเซียนเป็นการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 แต่ละประเทศสมาชิกหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพจัดประชุมทุกปี วัตถุประสงค์สำคัญของอาเซียนกว่า 40 ปีที่ผ่านมาคือ การพัฒนาภูมิภาคความร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความคิดของอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นหนึ่งประชาคมนั้น เริ่มปรากฏเป็นจริงเมื่อมีการประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020) ในการประชุมที่ประเทศมาเลเซีย เมื่อเดือนธันวาคม 2540 ต่อมาในเดือนตุลาคม 2546 ก็มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (หรือ Bali Concord II) ในการประชุมผู้นำอาเซียนที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 และตกลงกันในการประชุมที่ฟิลิปปินส์เมื่อปี 2550 ที่จะเร่งให้เกิดขึ้นภายในปี 2558

การรวมตัวที่ผ่านมา มิเพียงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้นที่ทำให้อาเซียนรวมตัวเป็นหนึ่งประชาคม การเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ

ขนาดใหญ่ของโลก ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้อาเซียนต้องรับมือกับความท้าทายและภาวะเสี่ยงภัยใหม่ที่มีลักษณะข้ามชาติและส่งผลกระทบต่อถึงกันมากขึ้น ทั้งเรื่องโรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ การเป็นประชาคมอาเซียนจึงเป็นรูปธรรมล่าสุดของการขยายความร่วมมือระหว่างสิบชาติสมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยประชากรรวมกว่า 590 ล้านคน

สามเสาหลักแห่งประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยความร่วมมือสำคัญ 3 ด้านที่เรียกกันว่า 3 เสาหลัก¹ นั่นคือ

หนึ่ง ประชาคมการเมือง-ความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community – APSC)

การสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน² มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การสร้างเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐสมาชิกให้มีความมั่นคง อยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้หลักประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน แก้ไขข้อพิพาทภายในภูมิภาคอย่างสันติวิธี ส่งเสริมหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล นอกจากนี้ ยังพัฒนาความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ รวมทั้งการรับมือภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ และสร้างบทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับต่างๆ ทั้งภายในภูมิภาค ทวีป ระดับโลก และองค์การระหว่างประเทศต่างๆ อีกด้วย

สอง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC)

สาระสำคัญของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน³ คือ การส่งเสริมให้อาเซียนเป็นทั้งตลาดและฐานการผลิตเดียวที่สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต การลงทุน แรงงาน สินค้า และบริการได้อย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัดทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นกำแพงภาษีหรือระบบโควต้า อันจะทำให้อาเซียนมีศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ผ่านนโยบายต่างๆ เช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งด้านการเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน นอกจากนี้ ยังเน้น

การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก และบูรณาการเศรษฐกิจของอาเซียนให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสินค้าและบริการใน 11 สาขานำร่อง สำหรับการเปิดเสรีการค้า บริการ การลงทุน การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และความร่วมมือด้านอื่นๆ โดยแต่ละรัฐสมาชิกต้องร่วมรับผิดชอบประสานงานจัดทำ Roadmap ในแต่ละสาขา กล่าวคือ ไทย: การท่องเที่ยวและการขนส่งทางอากาศ พม่า: สินค้าเกษตรและประมง อินโดนีเซีย: ยานยนต์และผลิตภัณฑ์ไม้ มาเลเซีย: ผลิตภัณฑ์ยางและสิ่งทอ ฟิลิปปินส์: อิเล็กทรอนิกส์ สิงคโปร์: เทคโนโลยีสารสนเทศและบริการด้านสุขภาพ

สาม ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC)

แผนปฏิบัติการประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน⁴ ระบุแนวทางไว้ดังนี้ คือ การสร้างสังคมเอื้ออาทรด้วยการยกระดับคุณภาพชีวิต ลดปัญหาความยากจน สร้างความเสมอภาคเท่าเทียม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา พัฒนาระบบสาธารณสุข สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบัน เพื่อแก้ไขผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน รวมทั้งการป้องกันและจัดการภัยพิบัติด้านสิ่งแวดล้อมที่เผชิญร่วมกัน เช่น มลพิษ หมอกควัน สิ่งแวดล้อมชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ และการส่งเสริมความยั่งยืนของดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสร้างเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) ผ่านความร่วมมือหลากหลายสาขา เช่น การศึกษา การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทุกชาติสมาชิก เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาค

จากพิมพ์เขียวสู่การปฏิบัติ

ด้วยวิสัยทัศน์และเจตนาข้างต้น โครงการความร่วมมือและกิจกรรมต่างๆ หลากหลายจึงเกิดขึ้นภายใต้

การเตรียมความพร้อมเพื่อมุ่งหน้าไปสู่การสร้างประชาคมอาเซียน หลายภาคส่วนต้องปรับตัวขนานใหญ่ ภาคธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับการเข้าสู่ตลาดอาเซียนที่อาจเป็นไปได้ทั้งโอกาสและความท้าทายครั้งใหญ่ เนื่องจากแม้วัตถุดิบ เทคโนโลยีการผลิต แรงงาน และเงินทุน จะเคลื่อนย้ายขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่การแข่งขันก็สูงขึ้นตามมาด้วยเช่นกัน

ภาครัฐได้เดินหน้าเตรียมพร้อมผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียนเป็นฐาน ซึ่งกำหนดความเชื่อมโยงใน 3 ลักษณะ คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและพลังงาน กลไกทางกฎหมายและข้อตกลงร่วม และความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับประชาชน เพื่อผสานความเข้าใจ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน และการเคลื่อนย้ายของคนภายในอาเซียน ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม กีฬา และการศึกษา⁵

การเปลี่ยนแปลงในไทยจากพิมพ์เขียวด้านต่างๆ เหล่านี้ปรากฏแล้วในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะภาคเศรษฐกิจการค้าที่ทยอยปรับตัวไปก่อนแล้วล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นการขยายธุรกิจไปลงทุนข้ามพรมแดน การใช้ประโยชน์จากมาตรการทางภาษี การพิจารณาปรับอัตราภาษีให้เท่าเทียมกับอาเซียน การพัฒนาบุคลากร การกำหนดมาตรฐานแรงงาน เพื่อรองรับการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ฯลฯ

จะเห็นว่าภาคเศรษฐกิจนั้นได้รับอานิสงส์มากจากการรวมตัวเป็นประชาคมเดียว โดยมูลค่าการค้ารวมของอาเซียนปี 2553 (62.7 ล้านล้านบาท) เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากปีก่อนหน้า (46.2 ล้านล้านบาท) ตัวเลขการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นจาก 1.13 ล้านล้านบาทในปี 2552 เป็น 2.25 ล้านล้านบาทในปี 2553⁶ ในระดับพื้นที่เองก็พบว่าเศรษฐกิจการค้าในจังหวัดชายแดนของไทยมีการขยายตัวเพิ่มสูงและจะยิ่งเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเต็มรูปแบบ

อย่างไรก็ดี แม้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นฝันที่ใกล้ความจริงที่สุดในบรรดา 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียนก็ตาม แต่การช่วงชิงความได้เปรียบจากการเป็นหนึ่งตลาดหนึ่งฐานการผลิตนี้ก็ไม่ได้ทั้ง

โอกาสและความเสี่ยงของภาคธุรกิจในแต่ละประเทศ หากเกิดการไหลเวียนเสรีทั้งด้านการค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานมีทักษะ 8 สาขา ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะขาดแคลนแรงงานในสาขาที่จำเป็นได้ โดยเฉพาะแพทย์ซึ่งมีต้นทุนในการผลิตต่อหัวสูง และมีโอกาสที่จะไหลออกไปสู่ภาคเอกชนและต่างประเทศสูงเช่นกัน ถึงแม้จะมีการลงนามยอมรับข้อตกลงการยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements) ในคุณสมบัติของนักวิชาชีพ 7 สาขาแรก ให้มีองค์รกำกับดูแลการขออนุญาตทั้งในประเทศต้นทางและปลายทาง แต่การเข้าเมืองและทำงานยังได้กำหนดให้เป็นไปตามกฎระเบียบของแต่ละประเทศสมาชิก และกำหนดประสบการณ์ขั้นต่ำที่ต้องประกอบวิชาชีพในประเทศต้นกำเนิดอีกระยะหนึ่งด้วย เช่น วิศวกร ต้องมีประสบการณ์ทำงาน 7 ปี มีผลงานโดดเด่น 2 ปี สถาปนิก มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ทำงานต่อเนื่อง 5 ปี มีผลงานโดดเด่น 2 ปี นักวิชาชีพสุขภาพ คือ แพทย์ ทันตแพทย์ และพยาบาลนั้น ต้องมีประสบการณ์ทำงาน 3-5 ปี เป็นต้น

ขณะที่การเปลี่ยนแปลงนี้ ยังรวมถึงการกำหนดมาตรการด้านการเงินการคลังใหม่ เช่น การเปิดเสรีทางการเงิน สกปรเงินร่วม การเข้าถึงอนุสัญญาภาษีซ้อน การถ่ายโอนกำไร มาตรฐานฝีมือแรงงานอาเซียน กลไกการตัดสินข้อพิพาทที่จะไม่กระทบต่อเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสมาชิก โครงสร้างและสิทธิประโยชน์ทางภาษี ปรับลดภาษีนิติบุคคล ลดมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่มากเกินไป ซึ่งจะผลักดันให้ไทยต้องหันไปพึ่งพาภาษีฐานการบริโภคมากขึ้น นั่นคือ เพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง⁷

การศึกษา: รากฐานสำคัญของ การก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน

การเตรียมประชาชนอาเซียนให้พร้อมกับการเป็นประชาคมเดียวกัน จะได้รับความสนใจเป็นพิเศษในวงวิชาการศึกษา ผ่านโครงการความร่วมมือ 4 ลักษณะ คือ (1) การส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน ในหมู่พลเมืองโดยเฉพาะเยาวชน ผ่านการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน (2) การเสริมสร้างอัตลักษณ์อาเซียนผ่านการศึกษา (3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ในสาขาการศึกษา และ (4) การสร้าง

เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 ปัจจุบันมีสมาชิกจาก 22 มหาวิทยาลัย⁸ โดยมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยบูรพา ร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายนี้ด้วย

วงวิชาการศึกษาของไทยกำหนดแนวทางขับเคลื่อนสู่ประชาคมอาเซียนไว้อย่างไม่ลังเลเช่นกัน ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน ให้มีทักษะที่เหมาะสม โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างมาตรฐานด้านการศึกษาเทียบเท่านานาชาติ โดยการจัดทำกรอบมาตรฐานการศึกษาของไทย หรือ TQF (Thailand Qualification Framework) ในสายอาชีวศึกษาเรียกว่า TVQ (Thailand Vocational Qualification)⁹ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีระบบการจัดทดสอบอาชีวศึกษาระดับชาติ หรือ V-NET (Vocational National Education Test) มาใช้ในสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อชี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนของนักเรียนอาชีวศึกษาให้สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานของประชาคมอาเซียน

นอกจากนี้แล้ว ยังมีความเห็นต่างในเรื่องกำหนดเปิด-ปิดภาคเรียนของระดับอุดมศึกษา กล่าวคือ ขณะที่ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) เห็นว่าควรปรับเปลี่ยนช่วงเวลาเปิด-ปิดภาคเรียนให้ตรงกับสากลคือภาคเรียนที่ 1 เปิดเรียนกันยายน-ธันวาคม และภาคเรียนที่ 2 เดือนมกราคม-พฤษภาคม ซึ่งกำหนดปรับเปลี่ยนปฏิทินการศึกษาใหม่ตั้งแต่ปี 2556 สำหรับหลักสูตรนานาชาติ และปี 2557 สำหรับทุกหลักสูตรของ 27 มหาวิทยาลัย¹⁰

แต่ก็มีเสียงแย้งว่า การเปิดปิดภาคเรียนเป็นการยึดตามหลักภูมิศาสตร์ ฤดูกาล วิถีชีวิต วัฒนธรรมของไทย ไม่ใช่สาระสำคัญในการเตรียมความพร้อมบัณฑิตหรือบุคลากรแต่อย่างใด และต้องสัมพันธ์กับระบบการศึกษาทุกระดับ ไม่ใช่เพียงระดับอุดมศึกษาเท่านั้น¹¹ อีกทั้งมีเพียงมาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนามเท่านั้นที่เปิดเทอมในเดือนกันยายน ขณะที่สิงคโปร์และบรูไนเปิดเทอมเดือนสิงหาคม ส่วนกัมพูชาเปิดเทอมในเดือนตุลาคม¹²

สำหรับประเด็นเรื่องภาษาที่ใช้สื่อสารในประชาคมอาเซียน ที่จริงนอกจากจะใช้ภาษาอังกฤษแล้ว สัดส่วนของประชากรในอาเซียนที่พูดภาษามลายูนั้นมีอยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง หรือ 300 ล้านคนทีเดียว¹³ จากผลการวิจัยของโครงการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของทีดีอาร์ไอ พบว่า ชัดความสามารถด้านการศึกษาของไทยอยู่อันดับ 6 เป็นรองทั้งสิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย และเวียดนาม ขณะที่ทักษะภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่อันดับที่ 43 ของเอเชีย ต่ำกว่าทั้งสิงคโปร์ (อันดับ 6) ฟิลิปปินส์ (อันดับ 16) มาเลเซีย (อันดับ 23) และอินโดนีเซีย (อันดับ 42)¹⁴

กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายให้ปีการศึกษา 2555 เป็นปีแห่งการเริ่มต้นพูดภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางสื่อสารภายในอาเซียน โดยกำหนดให้สถานศึกษาทั่วประเทศสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ 1 วัน¹⁵

ข้อท้าทายประชาคมอาเซียน: ทำอย่างไรเพื่อไปให้ถึงฝั่งฝัน

1. คำถามสำคัญก็คือ การรวมตัวเป็นหนึ่งประชาคม โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และหวังว่าจะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุด รวมทั้งความมุ่งมั่นที่ที่ต้องการแก้ไขปัญหาความยากจน บรรเทาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และลดช่องว่างเศรษฐกิจภายในภูมิภาคนั้น จะเกิดขึ้นจริงได้ดังหวังหรือไม่

2. สถานะและบทบาทของอาเซียนในการจัดการกับข้อพิพาทระหว่างรัฐ กรณีของสหภาพยุโรปนั้น แต่ละประเทศต้องสละอำนาจอธิปไตยบางส่วนด้วยการตั้งองค์กรกลางขึ้นมากำหนดนโยบาย แต่อาเซียนห้ามสมาชิกก้าวก้าวแทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน ยิ่งไปกว่านั้นหลายประเทศสมาชิกอาเซียนมีระบบการเมืองการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย และไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นสิทธิมนุษยชน ดังนั้น บทบาทของอาเซียนในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติภายในภูมิภาคจึงเป็นเรื่องที่ไร้ทางออกอย่างยิ่ง

ตารางแสดงลำดับความเคลื่อนไหวที่สำคัญของการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ปี พ.ศ.	สถานที่/ประเทศเจ้าภาพ	ความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องการประชาคมอาเซียน
ธันวาคม 2540	กัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย	ประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020)
ตุลาคม 2546	บาหลี อินโดนีเซีย	ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) ตกลงร่วมกันว่าจะให้เกิดประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020)
พฤศจิกายน 2547	เวียงจันทน์ ลาว	ประกาศแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Programme) สนับสนุนการจัดทำกฎบัตรอาเซียน รองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2020
ธันวาคม 2548	บาหลี อินโดนีเซีย	ประกาศหลักการสำคัญในการจัดทำกฎบัตรอาเซียน และให้ “คณะผู้ทรงคุณวุฒิ” (Eminent Persons Group) จากแต่ละประเทศสมาชิก จัดทำข้อเสนอแนะเบื้องต้นของกฎบัตรอาเซียน
มกราคม 2550	เซบู ฟิลิปปินส์	ตกลงว่าจะเร่งรัดให้เกิดประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558
พฤศจิกายน 2550	สิงคโปร์	ลงนามในกฎบัตรอาเซียน
15 ธันวาคม 2551	จาการ์ตา อินโดนีเซีย	บังคับใช้กฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการ
กุมภาพันธ์ 2552	ชะอำ-หัวหิน ไทย	รับรองปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการจัดตั้งแผนงานสำหรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก

3. แม้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นเสาหลักที่สำคัญที่สุด และดูเหมือนจะมีการขยับปรับตัวไปล่วงหน้าแล้วพอสมควร แต่ก็ยังมีเสียงทักท้วงถึงรูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างก้าวกระโดด มุ่งหน้าสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวโดยไม่ศึกษาบทเรียนจากสหภาพยุโรปที่กำลังประสบปัญหาขณะนี้ ปัญหาท้าทายอาเซียนก็คือ การมองให้ทะลุและเท่าทันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์ที่ตั้งเป้าสูงยิ่งไว้ เช่น ทางออกของการข้ามขั้นตอนสหภาพศุลกากร ที่ต้องตกลงภาษีจากภายนอกกลุ่ม ซึ่งอาจส่งผลเสียต่ออาเซียนโดยรวม

4. การเปิดเสรีข้างต้นยังจะนำมาซึ่งอาชญากรรมข้ามชาติ ที่แม้จะมีการขึ้นบัญชีภัยคุกคามของภูมิภาค 6 ประเภท คือ ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ ปัญหาแรงงานสตรีและเด็กข้ามชาติ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมทางเทคโนโลยี และปัญหาการก่อการร้าย¹⁶ ซึ่งมีการประสานงานเตรียมความพร้อมระหว่างหน่วยงานด้านความปลอดภัยของภูมิภาค แต่คำถามสำคัญก็ยังคงพุ่งตรงไปที่ศักยภาพและความพร้อมของหน่วยงานรับผิดชอบในการรับมือกับปัญหาอาชญากรรม

ข้ามชาติเหล่านั้นที่คงจะเพิ่มความซับซ้อนและยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น

5. การรวมตัวเป็นหนึ่งประชาคมอาเซียนยังต้องเผชิญกับประเด็นอ่อนไหวทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองในหลายแง่มุมด้วยกัน เช่น อคติระหว่างวัฒนธรรม ที่มองว่าชาติตนดีกว่า ยิ่งใหญ่กว่าชาติอื่นๆ ซึ่งยังคงถ่ายทอดผ่านระบบการศึกษาและการหล่อหลอมทางสังคม

ว่าไปแล้ว ประชาคมอาเซียนดูจะเป็นเมืองสวยงาม อยู่ในความฝันอันเลือนลาง ที่ชัดเจนเสมอมาก็คือ การเร่งพัฒนาภาคเศรษฐกิจที่ทุกวันนี้ตลาดภายในประเทศไม่เพียงพอ ต้องขยายไปสู่ภูมิภาคและระดับโลก ด้วยความหวังซ่อนเร้นว่าจะช่วยทำให้ผู้คนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น

เสียงประโคนโห่ร้องให้เตรียมปรับตัวสู่ประชาคมอาเซียนในอีกสามปีข้างหน้าดังกระหึ่มขึ้นเรื่อยๆ กลบเสียงทักท้วงถึงความพร้อม หรือแม้กระทั่งการทบทวนแนวทางพัฒนาหรือปรัชญาเศรษฐกิจที่จะกระทบชีวิตผู้คนอีกไม่น้อยให้เบาลงจนไม่ได้ยิน